

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 11. Alfonsus Barsena moritu, & laudatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Barbari continetia.

nimirum ad insolitam, & hæcenus sibi inauditam, inter puellam & Dei filium con-
nabii, nec non perpetuæ virginitatis vocem. Quocirca, lasciviâ in reverentiam
versâ, proficitur se custodem pudoris futurum, qui violator esse voluerat. Nec facta
à promissis ablusere; nam sacram Virginem nec attrectavit umquam, nec im-
minui ab aliis permisit; sed domi honestè habitam, ut rem Deo dicatam impensè
coluit: felicem se æstimans, quòd summus Dei Filius unam è sponsis suis suæ fidei
commisisset. Quin adjecit interrogare, num quid illi opus foret, ut Divino cultui,
quantum captivitas permittebat, pro instituto suo satisfaceret. Cumque illa, pre-
cum breviarium, & scapularem tunicam, monachæ insigne, sibi deesse querere-
tur; illicò Barbarus utramque rem, inter spolia repertam, à commilitonibus magno
pretio redemit, & virgini donavit, lætus quòd illa se totam, per preces & solita
Religionis exercitia, immortalj suo sponso manciparet. Si quandoque, ut fit, se
aliis ancillis & uxoribus cibos parantibus aut pannos eluentibus immiseret, blandè
objurgatam Barbarus ad cubiculum remittebat, aicns non decere Dei sponsam,
omnium servitia promeritam, ancillaribus officiis implicari. Nec hæc stetit venera-
tio: nam indignum se æstimans, qui diutiùs apud se sacram puellam retineret,
clam, ne commilitones offenderet, Hispanos milites adit, monetque datâ fide, ut
domum suam, non longè ab eorum arce semotam, quasi prædabundi veniant,
ibi reperturos sacram virginem, inter populares suos meliùs quàm in captivitate
sponso suo servitutam. Milites præfidiarii fidem Barbari sequuti, ex conducto,
emissariorum more, innocentiè puellam redemptum ivere; quæ postliminiò, po-
pularibus suis restituta, & ad Chiliæ regni metropolim transportata, in Cœnobio
Divæ Claræ testis rei probatissimæ diu & piè supervixit. Barbarus verò tantæ rei
patrator, admisâ cœlesti luce, è patriâ ad Hispanos transfugiens, itinere centum
& quinquaginta leucarum, se eodem contulit, ubi recepto Baptismo se totum ejus
monialis servitio extra claustrum dedicavit, quam anno integro domi suæ in ca-
ptivitate intactam servaverat. Ut scias beneficiis vinci se non pati Deum, æquè in
pudoris alieni conservatores, ac sponas suas fidei datæ tenaces, profusum. Sed in-
terim rebellionis fragor infelici turbine per regnum universum provolvebatur, ho-
stibus per centum & amplius leucas, directis Hispanorum villis, impunè grassan-
tibus. Quin & ipsa metropolis pœnè obruta est: hostiliq; furori indubiè cessisset,
nisi accepto conjurationis indicio, castigatis indigenis conspiratoribus, malum
Magistratus avertisset. Sic bellum atrox inter utramque gentem commissum est,
grandi sine dubio Hispanorum malo, nisi paulò post advenisset ab Rege Catholico
delectus Alfonso Ribera; bello Belgico, & Ambiano per naves à Gallis erepto,
clarus, qui postquam Praturam inijt, ad normam Belgicæ militiæ multas arces in
hostium finibus posuit, unde excursions faciens, Hispanos quamplurimos, in ter-
rà hostili munitiunculis se tutantes, periculo exemit, hostiumque vires & furorem
refregit. Verùm, ut meam rem agam, Martino Loiolâ Pratore trucidato, & tot
urbibus everfis; novi Collegii, quod ipse in urbe Onnicatenfi abs se conditâ fun-
dare meditabatur, atque Araucanæ sedis, necnon aliorum domiciliorum, spes pe-
nitens concidit. Non tamen omnium animi concidère: nam dum cuncta bello con-
cutiuntur, Emmanuel Erias, Sancti Jacobi Collegii Rector, & postea Peruvia Pro-
vincialis, elegantissimi templi, aliquando inter famosas America fabricas nomen
fortituri, & nostrâ ætate terræ motu miserè deformati, fundamenta jecit. Æter-
nitatem verò, ut spes est, in cœlo promeriti sunt multi mortales, Sociorum labo-
ribus, per aliquot subsequentes annos in hac urbe & ejus latissimâ ditione, baptis-
mo, piis sermonibus, exhomologesi, & aliis artibus curati.

CAPUT

XI.
Alfonso
Barbena
moritur &
laudatur.

*In Peruviam
revocatur.*

SED lubet tantisper stylum avertere ab tantis florentissimi quondam regni calami-
tatibus. Quamquam, quocumque vadam, non deerunt funera pro condi-
tione rerum humanarum sese ex inopinato obtrudentia. Alfonso Barbena ægritu-
dinum & annorum pondere pœnè oppresso Joannis Sebastiani Provincialis literæ
redditæ sunt, quibus in Peruviam ad aliquantulam quietem emerito viro debitam
invitabatur. Ille non quietem, sed Majorum suorum nutum spectans, incredibili

Paraqua-

Paraquariensium dolore viam statim occipit. Ex itinere revisit Mataranos suos, & Conceptionis urbem, obsidionem Barbatorum passam, suo adventu recreavit. Deinde Tucumaniam totam (in qua viginti quinque millia Barbarorum, ipsomet teste, baptizaverat.) & Peruvia partem prætervectus, Cuscum tandem, emensis quingentis & quinquaginta leucis, pervenit. In hac regia urbe, Ingarum quondam sede, Societas Collegium habet, Hispanis æquè ac Indis utile, inter quos, Peruanam linguam cum apprime calleret Barlena, antiquas artes in effictâ senectute exercens, mirum quantum profecerit. Inclaruit tamen maximè, quòd Ingarum ultimum, ad quem regni jus priscum pertinebat, Christianis legibus excultum baptizatumque ad piè moriendum animavit. Ulteriora meditantem mors oppressit. Cordubæ in Bœtica is olim honestis parentibus natus, postquam pueritiam, & deinceps adolescentiam, optimis moribus doctrinisque excolere cœpisset, dignissimus habitus est, quem Joannes Avila, portentum illud Apostolica vitæ, inter præcipuos discipulos adscisceret. Tali magistro, acre iudicium, memoriam ad miraculum tenacem, & indolem cujusvis disciplinæ capacem, ingenti fructu exercuit. Rebus jam agendis maturus, cum se ad conversionem Barbarorum, ab Deo intus loquente, sollicitari sentiret, ipso Joanne Avila auctore, & incentore, anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, Societati Jesu (ab cuius ingressu, ob domesticas difficultates, totis quindecim annis eum Bœtica Provinciales arcuerant) se mancipavit; statimque ostendit, è quali palæstrâ prodiiisset. Nam Bœticæ præcipuas urbes concionando percurrens, eloquentissimi fructuosissimi que Oratoris famam collegit; adeò ut, inter utrumque Hispalitanæ Cathedralis Ecclesiæ chorum, non admodum senex, incredibili plausu audiretur. Verùm ille antiqua Barbaricarum expeditio- num desideria his plausibus præponens, volens lubensque, Sancto Francisco Borgiâ Societatis Jesu Generali mittente, anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono, in Americam navigavit. In Peruviam appulsus, devoratis aliquot nationum Barbaricarum idiomatibus, prima dedit in novo Orbe ardoris specimina: Continuo pœnè motu omnia latissimæ Regionis loca percurrens, innumeros Neophytos Sa- cramentis procuravit, Ethnicos baptizavit, Idola destruxit, Parochos instruxit, pellicatus in justa matrimonia convertit. Quæ omnia etiam majori conatu inter Vroquillas, paludis Chucuitensis & conterminarum rupium accolas, præstitit. Si ad urbes Hispanorum diverteret, unus ipse omnia miscebat. Supra omnem fidem est, quàm multos ardenti eloquentiæ æstro percelluerit, quot lapsos erexe- rit, quot commoda per multos annos in omnes Reipublicæ partes sparserit. Quorum laborum, inter Indos & Hispanos, respectu, apud omnes Ordines, ipsum- que Proregem, tantam æstimationem consequutus est, ut passim, Sacchino ipso & Alegambe authoribus, Peruvia Apostolus nuncuparetur. Egregia ubique repe- rio in schedis meis memorialibus dicta, fervorem ejus testantia. Exempli vice hoc esto. *O utinam, exclamare solitabat, Peruvia omnes Indi, Parochis carentes, aut ab iis neglecti, mea cura subderentur: non ante desisterem eorum bono me impendere, donec continuis per spelæa, rupes, & abruptissima loca excursionibus, aliisq; defatigatio- nibus, corpusculum meum penitus contritum in frustra dissolveretur.* Peruvia ipsa, cate- roquin maxima, & id temporis doctrinæ egentissima, parva ipsi videbatur: quare frequentibus litteris ad Majores suos scriptis enixè flagitabat, ut in spatiosissimas & adhuc intactas Ethnicorum terras mitteretur: aïens, ad id genus hominum ex- colendum, ab summo Numine se vocari, incredibili ardore præcordia sua diu no- ctuque inflammante. Biennio antequam in Tucumaniam mitteretur, litteris ad Provinciales datis, disertè asseruit, se animo præsentire aliquam suis desideriis congruam ad Ethnicorum terras expeditionem ab Superis præparari. Missu Ma- jorum in Tucumaniam & Paraquariam delatus, tanta quanta narravimus patravit. Alegambe author est, eum crebrò quinque sexve dies solo Christi Corpore pastum sine cibo alio perdurasse. Intempestâ nocte ad orandum surgens, totis duodecim annis principem tenebrarum vexatorem expertus, innumeris propè de eo reportatis victoriis, id demum assequutus est, ut scipione contempnim increpitum, ceu nebu- lionem tenebrionemve, per ludibrium impostorum abigeret. Eundem horribili

Viginti quin- que millia baptizat.

Inga hære- dem sacro Fonte abluit.

Peruvia Apostolus dicitur.

Demonem contrahit.

Egregia ejus
humilitas.

Vaticinia.

Statua pueri
JESU a se
sua.

Undecim
Barbarorum
linguis loqui-
tur.

CAPUT

XII.

De Joannis

Salonii

morte.

1599.

Causa mor-

tis.

Ejus virtu-

tes.

Lorençana

prudens re-

sponsus.

specie adventantem, suasque de ferocissimâ gente ad Christum convertendâ cogitationes turbantem, eâ voce surgens repressit: *O Demon, hanc meam sedem occupa, nam eâ me dignior es.* quâ submissione, superbiæ patrem ad horrendos ululatus & infamam fugam coëgit. Sæpè præsentissimis periculis à Deo ereptus est. Sæpè futura prænunciare, & occultas mortalium cogitationes propalare, auditus est. Franciscum de Cruce, apud vulgus in Peruviâ tum temporis laudatissimum, contentiosius in publico confessu agentem præmonuit, fore ut, ni loquendi temeritatem corrigeret, publicè pro hæresi, quod deinde factum est, cremaretur. Deo & Deiparæ fuit per familiaris. Pueri JESU memoriam suavissimâ animi teneritudine recolbat: cujus signum sculptoriâ arte formatum, ad lecti caput in ultimâ ægritudine, præter morem cum quâdam die non admoveri curasset, & infirmorum curatorem frustra inclamaret sibi suum ut Jesulum porrigeret: Jesulus per se ipse se stitit, & blandè senem appellans, Ne fatigeris, inquit, nam hic ego tecum sum. Ipso die Nomini JESU sacro, Kalendis Januariis, vitam Apostolicis virtutibus constanter exercitam septuagenarius optimo sine clausit, dignus quem non tantum Peruviz, sed etiam Tucumaniz populi suum Apostolum pleno ore vocent. Barbarorum linguas undecim percullit. Multa vario idiomate scripsit utilia his, qui pro Indorum salute elaborant. Ad eò felici memoriâ fuisse dicitur, ut utrumque testamentum ad unguem memoriter recitaret. Sæpè post mortem Barbaris ab se olim in Paraquaria baptizatis se videndum præbuit, inconstantiam in fide & moribus optimo successu carpens. Indus è curru excussus, invocato Alfonso Barfena, rotam corpus suum sulcantem indemnis excepit. Latius luberet excurrere in facta tanti viri, à Nierembergio & aliis celebrati: sed ne diutiùs extra limites verfer, in Paraquariam stylum retraho, ubi me alterum funus expectat.

ANNUS millesimus quingentesimus nonagesimus-nonus, elato Joanne Salonio, Valentiz olim in Hispania nato, & dudum summa Societatis vota professio, luctuosus extitit. Causa mortis fuit exercitium caritatis: nam cum celo pluvio ad ægrum hominem in ultimo agone juvandum non ipse optimè valens properasset, rediens ex madore interiora pervadente lethalem morbum concepit. Moriens Divos & Divorum Reginam spectasse creditus est: cadaver ejus tanto omnium Ordinum ejulatu luctuque sepultum fertur, ut justa defuncto persolvi nequiverint. Facies mortui longè formosior quàm viventis, & nescio quid humano majus spirare visa est: adeò ut Episcopus Tucumanensis, pro eo solemnè ritu sacrificans, in eam intentus lachrimis obrueretur, & in has voces admirationis plenas prorumpens exclamaret, *Ubi est mors victoria tua?* Tantos Cælestium & Mortalium favores merebantur optimi viri virtutes & facinora, reductis ad Christi partes, aut ipsi reconciliatis multis Indorum millibus, inclyti; eo præsertim nomine in his Annalibus à me commendandi, quòd primus omnium JESU Socios in Paraquariam induxerit, rexeritque. Quibus olim parentibus natus sit, quibus moribus adolescentiam transegerit; utrum in Hispania vel Lusitania Societati authoratus fuerit; utrum post vel ante initam religionem in Brasiliam transfuserit, non perinde mihi planum est. At constat in Brasilia ita se Majoribus probasse, ut dignissimus postmodum habitus sit, qui quatuor Societatis vota profiteretur; & quem Josephus Anchieta, Brasiliae Provincialis, eligeret, ut in Australes Americae regiones nomen & artes Societatis JESU cum selectissimo Sociorum manipulo primus inferret. Sublato Salonio Marcellus Lorençana solus de Societate in Paraquariæ metropoli perstitit, multiplicitate laborum defectum Sociorum compensans. Hunc Provinciae Prætor vexavit, quòd crederet se obliquè carpi, dum in vitia pro concione inveheretur, Sed Lorençana adhibita constantiâ, per certum hominem, qui querelas ad se detulerat, ipsi Prætori renunciare jubet, aliud longè esse in personas nominatim, aliud in vitia invehi. Nam ponamus, inquit, urbium Rectores luxuriæ, rapacitatis & injustitiæ inquinamentis fædatis esse, an propterea desinent Concionatores ea vitia carpere, quæ in aliis civibus sunt, ne magistratus existiment sua vitia sigillatim fugillari? Prætor, ut erat ingenii non pervicacis, rationibus Lorençanæ facile acquievit.

CAPUT